

Ouderbetrokkenheid bij VVE

Contact met ouders op afstand

De lockdownmaatregelen voor de bestrijding van COVID-19 hebben niet alleen consequenties voor het reguliere onderwijs. Ook professionals die ouders en jonge kinderen begeleiden in de context van VVE-programma's hebben problemen ondervonden. Contact houden met ouders blijkt ingewikkeld als fysieke ontmoetingen niet mogelijk zijn.

TEKST JUDITH STOEP, ANNELIES VAN DER LEE, ANNETTE MULLINK EN JONATHAN SIMONIS BEELD TOM VAN LIMPT

Het afgelopen jaar hebben we veel gehoord over de negatieve impact van de coronamaatregelen voor het onderwijs. Met name kinderen met een migratiegeschiedenis en/of laagopgeleide ouders zijn de dupe van het (tijdelijk) wegvallen van het fysieke onderwijs (Engzell et al., 2021). Maar als we het hebben over deze groep leerlingen, zouden we dan niet ook moeten kijken naar de consequenties van de maatregelen voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)? Wat is er in de periode van lockdown gebeurd met ontwikkelingsstimulerende programma's voor jonge kinderen en hun ouders?

Ouderbetrokkenheid en VVE

Ouderbetrokkenheid kan een belangrijke bijdrage leveren aan het succes van VVE-programma's (Van Steensel et al., 2019). Het kan dan gaan om informatiebijeenkomsten,

Om ouders te ondersteunen bij de activiteiten die ze thuis met hun kind kunnen doen, zijn er verschillende initiatieven ontplooid

inloopochtenden, ouder-kindworkshops en informele contacten met en tussen ouders. Toen in maart 2020 de COVID-19-maatregelen voor het onderwijs werden ingesteld, viel het merendeel van deze oudergerichte activiteiten in het water. Daarmee kwam de continuïteit van onderwijsachterstandsbestrijding bij het jonge kind onder druk te staan. Toch zijn er ook veel VVE-aanbieders geweest die vanaf de eerste lockdown hebben gezocht naar alternatieve manieren om ouders te ondersteunen bij de ontwikkelingsstimulering van hun kind (Stoep et al., 2021).

Onderzoek

We zijn nagegaan wat de drempels zijn waar VVE-professionals tegenaan lopen bij het betrekken van ouders in een tijd waarin er geen fysieke bijeenkomsten mogelijk zijn en welke succesvolle alternatieven er zijn voor contacten met ouders. In het onderzoek stonden deze vragen centraal:

1. Hoe is de VVE-dienstverlening ten tijde van de COVID-19-maatregelen verlopen vanuit het perspectief van professionals en ouders?
2. Wat zijn effectieve praktijken bij het bieden van VVE op afstand?

Door middel van vragenlijstonderzoek, een gestructureerde literatuurstudie en diepte-interviews hebben we het vraagstuk vanuit verschillende perspectieven bekeken. Aan het vragenlijstonderzoek deden 91 professionals mee; het merendeel was verbonden aan een voorschoolse voorziening. De professionals die we geïnterviewd hebben, kwamen voor het grootste gedeelte uit Arnhem en omstreken, het gebied waar Stichting PAS actief is op het gebied van kansengelijkheid.

Contact houden

Veel van de bevroegde VVE-professionals hebben nagedacht over nieuwe manieren om in gesprek te blijven met ouders. Daarbij zijn veel verschillende media ingezet: zowel 'oude' communicatiekanalen (zoals papieren nieuwsbrieven en telefoongesprekken), maar ook 'nieuwe' media, zoals videobellen, digitale ouderplatforms, het doorsturen van filmpjes en social media. Dat digitale contact ging niet vanzelf: met name in de beginfase van de lockdown waren de randvoorwaarden vaak nog onvoldoende om technische oplossingen in te zetten, of waren er (nog) te weinig mogelijkheden en vaardigheden bij de ouders voor digitale vormen van communicatie. Op sommige VVE-locaties zijn er ook pogingen gedaan om de fysieke ontmoetingen door te laten gaan, bijvoorbeeld door wandelingen te organiseren in de natuur of door de wijk en andere buitenluchtactiviteiten.

Activiteiten thuis

Om ouders te ondersteunen bij de activiteiten die ze thuis met hun kind kunnen doen, zijn er verschillende initiatieven ontplooid. In veel gevallen konden ouders materialen afhalen bij de VVE-voorziening, zoals voorleesboeken, en tips krijgen voor het doen van activiteiten thuis. Vanuit een aantal locaties zijn de materialen ook bij de ouders thuis afgeleverd. Dat had als voordeel dat er in de deuropening dan even contact kon zijn over de ontwikkeling van het kind en de gezinssituatie, iets wat door veel ouders erg gewaardeerd werd. ►►

Judith Stoep en Annelies van der Lee zijn verbonden aan het Expertisecentrum Nederlands

Annette Mullink en Jonathan Simonis werken bij Stichting PAS

» Knelpunten

Taalbarrières en het uitblijven van respons van ouders op contactpogingen van de VVE-professionals werden in ons onderzoek vaak genoemd als knelpunten in de communicatie. Het wegvallen van fysieke contactmogelijkheden werd ook als problematisch ervaren. Veel respondenten op de vragenlijst gaven aan dat ze slecht zicht hadden op de activiteiten die ouders thuis met hun kinderen deden tijdens de lockdown. Dit kan te maken hebben met de beperkte terugkoppeling die door sommige ouders werd gegeven als reactie op de aangeleverde materialen of tips. Een aantal VVE-professionals heeft daarom gezocht naar manieren om meer interactie en wederkerigheid in het contact aan te brengen, met positief resultaat. Een voorbeeld: ouders werd

gevraagd om foto's terug te sturen van de activiteiten die ze met hun kind hadden ondernomen.

Synchroon en asynchroon

Als onderdeel van hun opleiding Onderwijswetenschappen aan de Radboud Universiteit hebben vijf studenten een advies geschreven voor de ondersteuning van ouders op afstand. Ze hebben daarbij onderscheid gemaakt tussen synchrone en asynchrone telepraktijk. Bij synchrone activiteiten is er sprake van live contact in de vorm van bijeenkomsten of het geven van feedback; bij asynchrone instructie maken ouders gebruik van verschillende (audiovisuele) middelen en opdrachten die ze op een zelfgekozen moment en in hun eigen tempo kunnen uitvoeren.

Een mix van synchrone en asynchrone communicatie maakt het beter mogelijk om tegemoet te komen aan de informatie- en contactbehoefte van ouders.

Verschillende manieren om contact te houden

In het rapport geven we een overzicht van deze bewezen effectieve communicatievormen:

- **Berichten via WhatsApp of sms:** het doorsturen van interventies en taalstimuleringsstrategieën leidt tot een toename van ouderbetrokkenheid.
- **Computerprogramma's en apps:** als er interactieve componenten zijn bij (mobiele) applicaties, dan kan dat een positieve bijdrage leveren aan de kennis van ouders over taal- en ontwikkelingsstimulering en de impact van oudertrainingen.
- **Sociale media:** door contact te blijven houden via virtuele sociale netwerken kan het gezamenlijk werken aan educatieve doelen doorgezet worden.
- **Videobellen:** omdat ouder en VVE-professional elkaar via een scherm zien, is het contact persoonlijker; het

levert ook tijdswinst op vanwege het ontbreken van reistijd.

- **Online platforms en websites:** door het plaatsen van filmpjes en concrete suggesties voor ontwikkelingsstimulering krijgen ouders ideeën aangereikt van activiteiten die ze thuis met hun kind kunnen doen. Sommige platforms maken het ook mogelijk dat VVE-professionals en ouders ervaringen en informatie (zoals foto's) uitwisselen; dat draagt bij aan het enthousiasme en de betrokkenheid van ouders.
- **Online training:** wanneer oudercursussen niet fysiek kunnen plaatsvinden, zijn online bijeenkomsten een goed alternatief. Als de bijeenkomsten opgenomen worden en beschikbaar worden gesteld, dan kunnen ze ook op een later moment nog eens door de ouders teruggekeken worden.

In de praktijk

In een flyer voor VVE-professionals hebben we de bevindingen uit ons onderzoek op een rij gezet om als blauwdruk te dienen voor het vormgeven van het contact met ouders van jonge kinderen. Om het educatief partnerschap tussen ouders en VVE-professionals te waarborgen wanneer er geen sprake kan zijn van fysieke ontmoetingen, is het belangrijk om te zorgen voor wederkerigheid in het contact. De interactie bestaat dan niet alleen uit het zenden van

informatie, maar je vraagt ook aan de ouder waar die behoefte aan heeft zodat je je aanbod daarop kunt afstemmen. Duidelijke communicatie is daarbij van belang: korte (gesproken) teksten en beeldmateriaal waarin je laagdrempelige activiteiten modelleert, zijn vaak aansprekender dan uitgebreide nieuwsbrieven. Maak daarbij gebruik van verschillende communicatiekanalen, zodat je een mix krijgt van synchroon en asynchroon contact. Bij beide vormen is het wel belangrijk om te vragen om terugkoppeling in de vorm van een foto, filmpje of kort bericht, zodat je weet of de ouder iets heeft gehad aan de informatie. Kijk ook of je de ouder kunt ondersteunen bij het gebruik van nieuwe technologie. Zorg daarnaast voor regelmaat en overzichtelijkheid in je contact, bijvoorbeeld door een routekaart te maken van de tijdstippen waarop er contact zal zijn, de vorm van dat contact en de vindplaatsen van informatie. Heb tot slot ook oog voor de behoefte van ouders om onderling contact te hebben. Als er geen ouderbijeenkomsten zijn, zijn er ook minder mogelijkheden om tips uit te wisselen met elkaar. Het virtueel samenkomen met ouders kan in die behoefte voorzien.

Rapport en flyer

Het onderzoek *Educatief partnerschap in VVE op afstand: werkzame principes in het bieden van virtuele ondersteuning aan ouders van risicoleerlingen* werd mogelijk gemaakt door ZonMw in de subsidieronde COVID-19: Wetenschap voor de praktijk. Het rapport en de flyer voor VVE-aanbieders zijn te downloaden via deze pagina: www.expertisecentrumnederlands.nl/educatief-partnerschap-in-vve-op-afstand-werkzame-principes-in-het-bieden-van-virtuele-ondersteuning-aan-ouders-van-risicoleerlingen

Wat werkt?

Meerdere respondenten in het onderzoek vertellen over het succesvol contact houden met ouders en het aanbieden van ontwikkelingsstimulerende materialen: 'Wij ontwerpen de activiteiten met het stimuleren van verschillende ontwikkelingsgebieden in het achterhoofd. De nadruk ligt steeds op samen doen en plezier hebben.' 'Ouders waren dolenthousiast met de input en hebben hier zeker wat mee gedaan. Daarbij werd er wekelijks gebeld met de ouders. Dit kon videobellen zijn of gewoon telefonisch. Kinderen werden hierbij betrokken, dus dat was erg succesvol.' 'De filmpjes waren een groot succes. Zo konden ouders daarna nog eens terugkijken hoe ze dingen konden aanpakken en uitvoeren.' 'Ouders merkten dat we aandacht voor ze hadden in deze lastige situatie. Het contact verliep met de meeste ouders heel soepel. Huisbezoekjes werden heel erg gewaardeerd. Op die manier kreeg ik ook een goed beeld van de thuissituatie en in hoeverre we ons zorgen moesten maken.'

De literatuurlijst is te vinden op:
www.hjk-online.nl/artikelen

Hoe blijf je tijdens de lockdown in contact met ouders? Diverse computerprogramma's en apps kunnen hierbij helpen

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rondom het jonge kind?

Neem een abonnement op HJK

HJK lezen op tablet en pc

Krijg toegang tot het digitaal archief (>1.000 artikelen)

Krijg korting op het Landelijk congres Jonge kind AOb en HJK

Ontvang 10 x HJK

Voor slechts €79,95 per jaar

Studenten ontvangen 50% korting

Aan de slag! Geef je oren de kost

De toekomst van spel

Meer weten?
Ga naar www.hjk-online.nl
of bel 088 - 22 66 691